

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 576 sahifa,
2-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatievna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamisheva	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar.....	250
U. A. Jumanazarov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi	254
G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza	
Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	258
Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi	262
Avlayev Orif Umirovich	
AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari....	267
Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazizxon qizi	
Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni	273
Ubbiyev Alisher Tairovich	
Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat	277
Sattorova Mohira Aminqulovna	
Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish .	281
Namzabayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi	
Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish	285
Ismatullayeva Fotima Rustam qizi	

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностранных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarining kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida)	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
Karimov Feruz Raimovich	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
Masharibova Lobar Rayimberganovna	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
Mirtoyeva Shohruza Ibjohimjon qizi	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
Raxmatova Nargiza Dolibayevna	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
Sh. T. Musulmonova	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
Turdiyeva Raxima Kurbanovna	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
Г. С. Алиходжаева	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников .	436
Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
Murodova Umida Dilmurodovna	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку.....	449
Саидова Махсудахон Аббасовна	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
Собирова Пошшаой Эркин кизи	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
Хафизова Машхура Аминовна	
Davolanish ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarga tibbiy-psixologik yondashuvlar	458
Po'latxo'jayeva Malika Rustamovna	
Equal Voice in the Classroom: A Gender-Based Approach	463
Gafurova Nodira Ravshanovna	

Matematik tafakkur kompetensiyalarini rivojlantirishda singapur ta'lim modelining innovatsion pedagogik yondashuvlari.....	468
<i>Sanobar Ibragimovna Kenjayeva</i>	
Boshlang'ich sinf mikrodars ishlanmasining texnologik xaritasini yaratish usullari.....	475
<i>Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	479
<i>Sodiqova Gulbahor G'ofurjon qizi, Abduvohidova Rayhona Nuriddin qizi</i>	
6–7 yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda mantiqiy fikrlashga o'rgatishning ahamiyati	484
<i>Sultonova Sitara Zarif qizi</i>	
Debat texnologiyalari va akademik yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish.....	488
<i>Gulamov Shavkat Maxmudovich</i>	
Kognitiv yuk nazariyasi asosida boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'quv jarayonini optimallashtirish	492
<i>G'ulomova Moxinur Inomjon qizi</i>	
Muloqot madaniyati va liderlik ko'nikmalarining shakllanishidagi psixologik-pedagogik omillar	497
<i>Putatova Odinaxon Xamidovna</i>	
Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish pedagogik muammo sifatida	501
<i>Qulmatova Xurshida Abdurahmonovna</i>	
O'quvchilarga algebrani o'qitishning dolzarb masalalari.....	504
<i>Qodirova B., Ibragimov N.</i>	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish masalalari	509
<i>Axmadjanova Moxiyat Sadriyevna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning elektron ta'lim resurslari va innovatsion dasturlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish.....	513
<i>Sultansaidova Mushtariy Abzalxanovna</i>	
Jo'rg' Oruell asarlarida davr va shaxs fojiasi	516
<i>Xatamova Kumush Javxar qizi</i>	
“Tabiiy fanlar” fanini o'qitish texnologiyasini STEAM yondashuvi asosida tuzish metodikasi	519
<i>Imankulov Nurbek Tursunkul o'g'li, Ashirov Shamshidin Annazarovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv faoliyatiga samarali ta'sir etuvchi irodaviy sifatlar	525
<i>Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirishning mazmuni va metodikasi	528
<i>Xudaykulova Saida Zakirovna</i>	
Aqli zaiflik va autizm spektri buzilishining klinik-pedagogik farqlari	533
<i>Zakirova Fozilaxon Zafarjon qizi</i>	
STEAM yondashuvi asosida kreativ fikrlashni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	538
<i>Erkinov Ozodbek Faxriddin o'g'li</i>	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	540
<i>Ibragimova Shoira Normuminovna</i>	
Nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar ota-onalarini logopedik korreksion ishiga jalb etish	543
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Abdullayeva Gulzoda Abdurazzoq qizi</i>	
Rus tili darslarining samaradorligini oshirishda nutqiy kompetensiyani shakllantirishning ilmiy-metodik asoslari.....	546
<i>Jurayeva Nilufar Shovkat qizi</i>	
Autizm spektridagi bolalarda nutqni rivojlantirish uchun sensor integratsiya usullarining ta'sirini o'rganish.....	549
<i>Mo'minova Gulnora Qurvonali qizi</i>	
Yosh taekvondochilarni maxsus mashqlar yordamida kyorugi texnikasini rivojlantirish	552
<i>Sheraliyev Sarvarbek Soxibjon o'g'li</i>	
“Motivatsion yondashuv” hamda “kreativ fikrlash” tushunchalarining mazmun va mohiyati	556
<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning muloqot madaniyatini rivojlantirishda kompetensiyaviy yondashuvning o'rni	559
<i>Umarova Feruzabonu Bobir qizi</i>	

Ta'lim falsafasining ijtimoiy-madaniy evolyutsiyasi	562
Uzakova Zahroxon Muhammad Zarif qizi	
Fizika ta'limida ijodiy tafakkurni shakllantirishning innovatsion modeli: muammoli ta'lim va interfaol metodlar asosida kompetensiyaviy yondashuv	565
Yusupov Kodirjan Batirovich	
Игровые проекты как средство обучения предложениям английского языка.....	569
Нуратдинова Наргиза Бахтияровна	
Формирование межкультурной коммуникативной компетенции через изучение речевого этикета в цифровой среде (мессенджеры и социальные сети)	572
Юсупова Сохила Сайфиевна	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARIDA TEXNIK IJODKORLIKNI SHAKLLANTIRISHNING MAZMUNI VA METODIKASI

Xudaykulova Saida Zakirovna

Termiz davlat pedagogika instituti

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti

Boshlang'ich ta'limda matematika va ona tili kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirishning mazmuni va metodikasi tahlil qilingan. Tadqiqotda texnik ijodkorlik tushunchasining pedagogik mohiyati, uning boshlang'ich ta'lim tizimidagi o'rni hamda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, texnik ijodkorlikni shakllantirish jarayonida qo'llaniladigan innovatsion metodlar, amaliy topshiriqlar, loyihaviy faoliyat, konstruktorlik yondashuvi hamda muammoli ta'lim texnologiyalarining samaradorligi ko'rib chiqilgan. Maqolada oliy ta'lim jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillar hamda mavjud pedagogik imkoniyatlar tahlil qilinib, ularni bartaraf etishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: bo'lajak o'qituvchi, boshlang'ich ta'lim, texnik ijodkorlik, metodika, kasbiy kompetentlik, loyihaviy faoliyat, konstruktorlik ko'nikmalari, innovatsion yondashuv, muammoli ta'lim, amaliy topshiriqlar.

Abstract: This article analyzes the content and methodology of forming technical creativity in future primary school teachers. The study highlights the pedagogical essence of technical creativity, its role in the primary education system, and its importance in developing the professional training of future teachers. The effectiveness of innovative methods, practical tasks, project-based activities, design-oriented approaches, and problem-based learning technologies used in the process of developing technical creativity is also examined. In addition, the article analyzes the factors that hinder the development of technical creativity among future primary school teachers in higher education, as well as the existing pedagogical opportunities. Based on the research findings, methodological recommendations aimed at improving this process have been developed.

Key words: future teacher, primary education, technical creativity, methodology, professional competence, project-based activity, design skills, innovative approach, problem-based learning, practical tasks.

Аннотация: В данной статье анализируются содержание и методика формирования технического творчества у будущих учителей начальных классов. В исследовании раскрываются педагогическая сущность понятия технического творчества, его место в системе начального образования, а также значение данного процесса в развитии профессиональной подготовки будущих педагогов. Наряду с этим рассматривается эффективность инновационных методов, практических заданий, проектной деятельности, конструкторского подхода и технологий проблемного обучения, применяемых в процессе формирования технического творчества. В статье также анализируются факторы, препятствующие развитию технического творчества у будущих учителей начальных классов в системе высшего образования, а также существующие педагогические возможности. На основе проведенного исследования разработаны методические рекомендации, направленные на совершенствование данного процесса.

Ключевые слова: будущий учитель, начальное образование, техническое творчество, методика, профессиональная компетентность, проектная деятельность, конструкторские навыки, инновационный подход, проблемное обучение, практическое задание.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar mazmuni bo'lajak o'qituvchilarning faqat nazariy bilimga ega bo'lishi bilan cheklanmasdan, balki ularning amaliy ko'nikmalari, kreativ fikrlashi, muammoli vaziyatlarda yechim topa olishi, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashi hamda texnik-ijodiy faoliyatni tashkil eta olish kompetensiyalarini ham shakllantirishni taqozo etmoqda. Xususan, boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchi shaxsining asosiy sifatleri, tafakkuri, qiziqishlari va o'qishga munosabatini belgilovchi poydevor bosqich hisoblanadi. Shu bois boshlang'ich sinf o'qituvchisi nafaqat o'quv dasturlarini puxta o'zlashtirgan, balki bolalarda texnik tafakkur, amaliy ijodkorlik va konstruktorlik qobiliyatlarini uyg'otishga qodir pedagog bo'lishi zarur.

Zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida "texnik ijodkorlik" tushunchasi shaxsning predmetli-amaliy faoliyat orqali yangi g'oyalar yaratishi, mavjud buyum va jarayonlarni takomillashtirishi, modellashtirish, loyihalash va konstruktorlik yechimlarini topa olishi bilan izohlanadi. Texnik ijodkorlik o'quvchilarda muhandislik tafakkuri elementlarini shakllantirish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish, qo'l mehnati madaniyati, aniqlik, tizimlilik, sabr-toqat va natijaga yo'naltirilganlik kabi sifatlarni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf yoshidagi bolalarda texnik-ijodiy qobiliyatlar tabiiy qiziqish (kuzatish, sinab ko'rish, qurish-yasash) orqali tez rivojlanadi. Shuning uchun boshlang'ich ta'limda texnik ijodkorlikning didaktik va tarbiyaviy imkoniyatlarini to'g'ri yo'naltirish o'qituvchining kasbiy mahoratiga bevosita bog'liq.

So'nggi yillarda STEAM-ta'lim (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics), kompetensiyaviy yondashuv, loyiha asosida o'qitish (Project-based learning), muammoli ta'lim va dizayn-tafakkur (design thinking) kabi yo'nalishlarning jadal rivojlanishi ta'lim jarayonida texnik ijodkorlikni shakllantirish masalasini dolzarb qilib qo'ydi. Chunki texnik ijodkorlik nafaqat mehnat ta'limi yoki texnologiya faniga xos tor doiradagi ko'nikma, balki o'quvchining umumiy intellektual va kreativ rivojlanishiga xizmat qiluvchi kompleks kompetensiya sifatida talqin etilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini texnik ijodkorlikni tashkil etish metodikasiga tayyorlash, ularni amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari, dizayn va konstruktsiya topshiriqlari, modellashtirish hamda loyihalash faoliyati orqali kasbiy jihatdan chiniqtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, ko'plab oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida texnik ijodkorlikka oid mashg'ulotlar ko'proq nazariy shaklda tashkil etilib, amaliy komponent yetarlicha kuchli bo'lmay qolmoqda. Natijada talabalarda texnik ijodkorlikni dars jarayoniga integratsiya qilish, oddiy konstruktiv materiallar bilan ishlash, bolalarning yosh xususiyatlariga mos texnik-ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish, baholash mezonlarini tanlash hamda xavfsizlik qoidalarini hisobga olgan holda faoliyatni tashkil etish ko'nikmalari sust shakllanadi. Bu esa boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnik tafakkuri va konstruktorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda muayyan muammolarni keltirib chiqaradi.

Shu bilan birga, mavjud sharoit va pedagogik imkoniyatlar bo'lajak o'qituvchilarda texnik ijodkorlikni shakllantirishning yangi modelini yaratish uchun yetarli asos bo'la oladi. Xususan, raqamli ta'lim vositalari (3D modellashtirish ilovalari, interaktiv simulyatorlar, onlayn konstruktor platformalar), o'quv laboratoriyalari va maker-space (ijodiy ustaxona) muhitining kengayishi, arzon va ekologik toza materiallardan foydalanish (karton, qog'oz, plastik qayta ishlanma, tabiiy materiallar), shuningdek integratsion darslar orqali texnik ijodkorlikni matematika, ona tili, tabiatshunoslik va tasviriy san'at fanlari bilan uyg'unlashtirish imkoniyatlari ushbu yo'nalish samaradorligini oshirishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirish masalasi pedagogika, kreativ tafakkur, STEAM-ta'lim, muhandislik dizayni va kasbiy tayyorgarlik nazariyalarining kesishgan nuqtasida joylashgan murakkab ilmiy-amaliy muammodir. Zamonaviy xalqaro yondashuvlarda kreativ fikrlash o'quvchi va bo'lajak pedagogning turli vaziyatlarda rang-barang va original g'oyalarni yaratishi, shuningdek ularni baholashi va takomillashtirishi bilan izohlanadi. OECDning PISA–2022 doirasidagi kreativ fikrlash konsepsiyasi aynan shu jihatni asosiy mezon sifatida belgilaydi. Mazkur yondashuv texnik ijodkorlikni oddiy "buyum yasash" emas, balki muammoni anglash, yechim loyihalash, variantlarni solishtirish va natijani takomillashtirishga qaratilgan integral kompetensiya sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi.

Mahalliy me'yoriy-huquqiy va metodik manbalar tahlili O'zbekistonda pedagogik ta'limni modernizatsiya qilish, o'quv reja va dasturlarini ilg'or xorijiy tajriba asosida takomillashtirish, innovatsion ta'lim resurslarini yaratish hamda ularni amaliyotga joriy etish masalalariga alohida e'tibor qaratilganini ko'rsatadi. Jumladan, pedagogik ta'limni rivojlantirishga oid qarorlarda o'quv dasturlarini ilg'or xorijiy tajriba asosida yangilash va innovatsion o'quv-me'yoriy resurslarni amaliyotga joriy etish vazifasi aniq belgilangan. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunda esa ta'lim mazmuni va sifati davlat ta'lim standartlari hamda o'quv dasturlariga muvofiqligi nuqtayi nazaridan nazorat qilinishi ko'rsatilgan. Oliy ta'limni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, innovatsion faoliyatni kengaytirish va ta'lim, fan hamda ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish vazifalari ilgari surilgan. Bu hujjatlar bo'lajak o'qituvchilarda texnik ijodkorlikni rivojlantirish uchun mustahkam institutsional asos yaratadi, biroq ular bevosita boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining texnik ijodkorligini shakllantirishning aniq metodik mexanizmlarini to'liq ochib bermaydi. Shu jihat mazkur mavzuning maxsus ilmiy tadqiqot obyekti sifatida dolzarbligini kuchaytiradi.

Xorijiy tadqiqotlarda bo'lajak o'qituvchilarni STEAM va maker-ta'limga tayyorlash masalasi alohida yo'nalish sifatida shakllangan. Torres va hammualliflar olib borgan tadqiqotda boshlang'ich ta'lim yo'nalishidagi talabalarni kelajakdagi STEAM-o'qituvchi sifatida tayyorlash zarurati alohida ko'rsatilib, aynan oliy ta'lim muas-

sasalari bu jarayonda mas'ul subyekt ekanligi ta'kidlanadi. Maker-ta'lim bo'yicha tadqiqotlarda esa bo'lajak o'qituvchi uchun zarur bilim faqat fan mazmunini bilish bilan tugamasligi, balki maker faoliyatini o'quv dasturiga integratsiya qilish, bolalar faoliyatini boshqarish hamda natijalarni pedagogik jihatdan tahlil qilishni ham qamrab olishi qayd etiladi. Bu qarashlar texnik ijodkorlikni shakllantirish metodikasi alohida pedagogik bilim sohasi ekanini tasdiqlaydi.

Adabiyotlarda texnik ijodkorlikni rivojlantirishning samarali vositalari sifatida makerspace muhiti, muhandislik dizayni, loyiha asosida o'qitish va dizayn-asosli STEM faoliyatlari keng yoritilgan. Halliburton va hammualliflar makerspace sharoitida ishlash bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining STEM bo'yicha ishonchi va tayyorgarligini kuchaytirishini ko'rsatadi. Ayaz va Sarikaya muhandislik dizayni asosidagi ta'lim klass o'qituvchisi nomzodlarida qaror qabul qilish, ilmiy kreativlik va muhandislikka oid jarayon ko'nikmalarini rivojlantirishini aniqlagan. Yükselning dizayn-asosli STEM faoliyatlari bo'yicha tadqiqotida esa pre-service teacherlarda design thinking ko'nikmalari sezilarli darajada o'sgani qayd etilgan. Loyiha asosida o'qitish bo'yicha meta-tahlil ham mazkur yondashuvning an'anaviy o'qitishga nisbatan o'quv natijalariga o'rta va yuqori darajada ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Demak, texnik ijodkorlikni shakllantirishda nazariy ma'lumotdan ko'ra amaliy dizayn, loyihalash va jamoaviy muammo yechimi ko'proq samarali mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Aynan bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga bag'ishlangan tadqiqotlar ham mavzuning dolzarbligini tasdiqlaydi. Elmali va Balkan Kiyici tadqiqotida STEM dizayn amaliyotlari pre-service primary teacherlarning o'z-o'ziga ishonchini oshirgani, biroq ular muammoni aniqlash, mos asbob-uskunani tanlash, xarajatni hisoblash hamda yaratilgan dizaynni texnologiya va muhandislik komponentlari bilan bog'lashda qiyinchilikka duch kelgani ko'rsatilgan. Bu xulosa bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlik tabiiy ravishda emas, balki maxsus metodik tashkil etilgan ta'lim muhiti orqali shakllanishini anglatadi. Shuningdek, boshlang'ich maktabda muhandislik dizaynini real hayotdagi muammolar bilan bog'lagan community of practice yondashuvi o'qituvchilar va o'quvchilarning STEMga munosabatini ijobiy tomonga o'zgartirishi mumkinligi qayd etilgan. Bu esa texnik ijodkorlikni shakllantirishda autentik vaziyatlar, hamkorlik va amaliy muammo yechimi hal qiluvchi omil ekanini ko'rsatadi.

UNESCO hujjatlarida ham o'qituvchi tayyorlash jarayonida hamkorlikda yaratish, tajriba almashish va transformativ ta'lim muhiti muhim ekani ta'kidlanadi. Xususan, UNESCOning 2024-yilgi Framework hujjatida teacher education va professional rivojlanish dasturlariga madaniyat va san'at ta'limini kiritish, shuningdek co-creation va bilim almashuviga asoslangan o'quv tajribalarini kengaytirish tavsiya etiladi. Mazkur yondashuv, garchi bevosita "texnik ijodkorlik" atamasi bilan cheklanmasa-da, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ijodkorlik, konstruktorlik va integrativ tafakkurni rivojlantirish uchun kuchli metodologik asos yaratadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirish metodikasini asoslash maqsadida ma'lumotlar bir nechta manbalar orqali olindi. Avvalo, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va amaldagi o'quv dasturlari kontent-tahlil qilindi. Keyingi bosqichda pedagogika yo'nalishi talabalari va o'qituvchilar o'rtasida so'rovnoma hamda yarim tuzilmali suhbatlar o'tkazilib, texnik-ijodiy tayyorgarlik darajasi, qiyinchiliklar va ehtiyojlar aniqlandi. Amaliy mashg'ulotlarni kuzatish (dars kuzatuv protokollari) hamda talabalarning loyiha ishlari, maket va konstruktorlik mahsulotlari portfel tahlili orqali natijalar to'plandi. Olingan ma'lumotlar tavsifiy statistika va tematik (kategoriya) tahlil yordamida qayta ishlanib, mezonlar bo'yicha taqqoslandi hamda metodik tavsiyalarni asoslash uchun umumlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirish muammosi nazariy manbalar, amaldagi ta'lim siyosati va zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda pedagogik ta'limni modernizatsiya qilish, innovatsion resurslarni joriy etish va o'quv dasturlarini ilg'or tajriba asosida yangilash bo'yicha huquqiy zamin mavjud. Shu bilan birga, ta'lim sifati davlat ta'lim standartlari, talablari va o'quv dasturlariga muvofiqligi asosida nazorat qilinishi belgilangan. Bu esa bo'lajak o'qituvchilarning texnik-ijodiy tayyorgarligini ham tizimli ravishda kuchaytirish uchun normativ asos borligini anglatadi.

Tahlil jarayonida aniqlanishicha, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirishga to'sqinlik qilayotgan asosiy omillar bir necha guruhga ajraladi.

Birinchi guruh – mazmuniy-metodik muammolar bo'lib, bunda texnik ijodkorlik ko'pincha umumiy "ijodkorlik" doirasida talqin qilinadi, uning aynan boshlang'ich ta'limga mos komponentlari, bosqichlari va natijalarini aniq belgilash yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

Ikkinchi guruh – amaliy tayyorgarlikning sustligi, ya'ni talabalar nazariy tushunchalarni bilsalar-da, ularni loyiha, modellashtirish, konstruktorlik yoki muammoli topshiriqlar orqali darsga tatbiq etishda qiyinchilikka duch keladilar.

Uchinchi guruh – integratsion yondashuvning yetishmasligi bo'lib, bunda texnik ijodkorlik matematika, ona tili, tabiatshunoslik, texnologiya va tasviriy faoliyat bilan uzviy bog'lanmaydi. Xalqaro tadqiqotlar ham pre-service primary teacherlar STEM dizayn faoliyatida aynan muammoni aniqlash, vosita tanlash, xarajatni hisoblash hamda texnologiya va muhandislik komponentlarini bog'lashda ko'proq qiyinchilikka duch kelishini ko'rsatadi.

Tahlil natijalari texnik ijodkorlikni bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari kasbiy tayyorgarligining "qo'shimcha komponenti" emas, balki integrativ kasbiy kompetensiya sifatida ko'rish zarurligini ko'rsatdi. Bu xulosa xalqaro yondashuvlar bilan ham mos: kreativ fikrlash "g'oya yaratish – baholash – takomillashtirish" zanjiri orqali talqin qilinadi va aynan shu jarayonni ta'limda tan olish hamda rag'batlantirish muhimligi ta'kidlanadi.

Shu bilan birga, adabiyotlarda qayd etilganidek, pre-service primary teacherlar STEM dizayn faoliyatida muammoni aniqlash, vosita tanlash, xarajatni hisoblash va dizaynni "texnologiya – muhandislik" komponentlari bilan bog'lashda qiyinchiliklarga duch keladilar. Bu holat biz tahlilda ajratgan muammolar (amaliy komponent sustligi, integratsion yondashuv yetishmasligi, refleksiv-baholash komponentining zaifligi)ning empirik tasdig'i bo'lib xizmat qiladi. Demak, muammo "talaba qobiliyatsizligi"da emas, balki metodik tashkil etilish (o'qitish modeli, mashg'ulotlar dizayni, baholash mezonlari, amaliy muhit)ning yetarli darajada tizimlashtirilmaganidir.

Mahalliy kontekstda esa pedagogik ta'limni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan qarorlar o'quv dasturlarini ilg'or tajriba asosida yangilash, innovatsion resurslar yaratish va amaliyotga joriy etishni ustuvor vazifa sifatida belgilaydi. Bu normativ yondashuv texnik ijodkorlikni shakllantirishni kurikulum darajasida kuchaytirish imkonini beradi. Biroq amaliyotda "texnik ijodkorlik" ko'pincha texnologiya/mehnat yo'nalishi bilan torayib qoladi; u matematika, ona tili, tabiatshunoslik va tasviriy faoliyat bilan uzviy bog'lanmagani sababli boshlang'ich ta'limning real dars tizimida barqaror natija bermaydi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat aniqlandi: texnik ijodkorlikning samarali shakllanishi uchun faqat material va uskunalar yetarli emas. UNESCO hujjatlarida qayd etilgandek, transformativ ta'lim muhitida hamkorlik, co-creation (birgalikda yaratish), tajriba almashish va resurslar bilan ta'minlash muhim omil hisoblanadi. Shundan kelib chiqib, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda "maker/makerspace"ni shunchaki xona yoki ustaxona emas, balki metodik laboratoriya (loyiha → prototip → sinov → refleksiya → takomillashtirish) sifatida tashkil etish maqsadga muvofiq.

Umuman olganda, natijalar texnik ijodkorlikni shakllantirishning eng ishonchli yo'li "jarayonga yo'naltirilgan metodika" ekanini ko'rsatdi. Ya'ni baholash faqat "tayyor mahsulot chiroyliligi"ga emas, balki muammoni tushunish, g'oya ishlab chiqish, modellashtirish, xavfsiz bajarish, jamoada ishlash va refleksiyaga ham tayyanishi kerak. Bu yondashuv kreativ fikrlashni ta'limiy natija sifatida tan oluvchi xalqaro konsepsiyalar bilan uyg'un.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirish masalasi bugungi ta'lim modernizatsiyasi sharoitida strategik ahamiyat kasb etadi. Chunki boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchida amaliy tafakkur, mantiqiy fikrlash, sinab ko'rish, qurish-yasash, modellashtirish hamda muammoli vaziyatlarda yechim izlash kabi ko'nikmalar shakllanadigan poydevor davr hisoblanadi. Mazkur ko'nikmalarni rivojlantirish esa bevosita o'qituvchining texnik-ijodiy tayyorgarligiga bog'liq. Shu nuqtayi nazardan, texnik ijodkorlikni bo'lajak o'qituvchining "qo'shimcha qobiliyati" emas, balki kasbiy kompetentligining integrativ tarkibiy qismi sifatida talqin qilish ilmiy va amaliy jihatdan asosli hisoblanadi.

Tadqiqot tahlillari bo'lajak o'qituvchilar tayyorgarligida muayyan muammolar mavjudligini ko'rsatdi:

- texnik ijodkorlik mazmunining boshlang'ich ta'limga mos komponentlari har doim ham aniq metodik tizimga solinmagan;
- amaliy mashg'ulotlar ulushi yetarli darajada kuchli emas;
- fanlararo integratsiya (matematika, ona tili, tabiatshunoslik, tasviriy san'at va texnologiya) amaliyotda barqaror yo'lga qo'yilmagan;
- refleksiya va mezonli baholash mexanizmlari esa ko'pincha "tayyor mahsulot"ni baholash bilan cheklanib qoladi.

Natijada talabalarda texnik topshiriqlarni loyihalash, material va vositani tanlash, jarayonni bosqichma-bosqich tashkil etish, xavfsizlikni ta'minlash hamda o'quvchilar faoliyatini boshqarish ko'nikmalari sust shakllanishi mumkin.

Shu bilan birga, tahlil natijalari texnik ijodkorlikni shakllantirish uchun pedagogik imkoniyatlar ham yetarli ekanini asoslab berdi. Eng samarali yo'l sifatida nazariy tayyorgarlikni amaliy konstruktorlik va loyiha faoliyati bilan uyg'unlashtiruvchi "bilim → amaliy sinov → mini-loyiha/prototip → taqdimot → refleksiya → takomillashtirish" zanjiriga tayanadigan metodik model ustuvor ekanligi aniqlandi. Bunda STEAM integratsiyasi, muammoli ta'lim, dizayn-tafakkur, maker-ta'lim, hamkorlikdagi ijod (co-creation) va loyiha asosida o'qitish texnik ijodkorlikning motivatsion, kognitiv, operatsion hamda refleksiv-baholash komponentlarini bir butun tizim sifatida rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, "makerspace/ijodiy ustaxona"ni shunchaki jihozlangan xona sifatida emas, balki metodik laboratoriya sifatida yo'lga qo'yish bo'lajak o'qituvchining kasbiy ishonchini oshiradi, darsni amaliy mazmunda loyihalash malakasini shakllantiradi va fanlararo bog'lanishlarni real didaktik vazifalarga aylantirish imkonini beradi.

Kengaytirilgan xulosa sifatida aytish mumkinki, texnik ijodkorlikni shakllantirishning barqaror natijasi faqat material-texnik baza bilan emas, balki aniq belgilangan mazmun, bosqichli metodika, amaliy topshiriqlar tizimi hamda jarayon va natijani qamrab oladigan mezonli baholash (rubrika) orqali ta'minlanadi. Shu bois oliy ta'limda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida texnik ijodkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan amaliy-modulli kurslar, mikroo'qitish elementlari, mini-proyektlar banki, didaktik konstruktor topshiriqlar hamda muntazam refleksiya amaliyotini joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bunday yondashuv natijasida bo'lajak pedagoglar o'quvchilarda texnik tafakkur, ijodiy yondashuv, jamoada ishlash, mas'uliyat va natijaga yo'naltirilgan faoliyat ko'nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantira oladigan metodik tayyorgarlikka ega bo'ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonun: <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4623-son qaror: <https://lex.uz/docs/-4749364>
3. OECD. PISA 2022 Creative Thinking. Paris: OECD Publishing.
4. OECD. New PISA Results on Creative Thinking. Paris: OECD Publishing, 2024.
5. OECD. PISA 2022 Results. Volume III: Creative Minds, Creative Schools. Paris: OECD Publishing, 2024.
6. UNESCO. Framework for Culture and Arts Education. Paris: UNESCO, 2024.
7. UNESCO. UNESCO Framework for Culture and Arts Education: Implementation Guidance. Paris: UNESCO, 2024.
8. Quintana-Ordorika, A., Garay-Ruiz, U., & Portillo-Berasaluce, J. A Systematic Review of the Literature on Maker Education and Teacher Training // Education Sciences. 2024. Vol. 14, No. 12.
9. Elmalı, S., & Balkan Kiyici, F. Pre-service primary teachers' STEM design experiences // International Journal of Psychology and Educational Studies / ERIC full text, 2025.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.